

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15—
za pol leta 7:50
za četrt leta 3:80
za 1 mesec 1:30

Posamezna številka 40 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 27

Ptuj, 28. septembra 1919

I. letnik

Tabor beguncev v Ptuj

Dne 25. septembra se je vršil v Ptuj impozanten shod beguncev iz zasedenega ozemlja. Udeležili so se pa delegatje iz Ljubljane, Celja, Maribora, iz Dolenjske in Koroške. Na prostornem trgu pred mestnim domom se je zbrala dvetisočglava množica. Nastopila je vrsta govornikov, ki so slikali prežalostno stanje naših beguncev in jih pozivljali, naj ne klonijo z glavo, ampak naj, če bo treba, tudi z orožjem v roki nastopijo proti pohlepemu sovražniku in si izvojujejo nazaj svojo sveto zemljo.

Po triurnem javnem shodu sta se prečitali in bili enoglasno sprejeti sledeči resoluciji:

Vsem zastopnikom vesil v Parizu

Celokupno zastopano ljudstvo iz po Italijanih zasedenega ozemlja, tako begunci kot izgnanci, v zastopstvu sporazumno s člani iz zasedenega ozemlja, katerim je po krivici nesvobodno izraziti svoje mnenje, izražajo v sledečem svojo voljo v obliki sledeče resolucije, sklenjene na Velikem Taboru v Ptuj, dne 25. septembra 1919:

1. Zastopstvo celokupnega ljudstva se zgraža nad kratkovidno in kruto obsodbo pariške konference glede narodnostnega prašanja in času neprimerne podjarmljenja enega najinteligentnejših narodov, ki prihaja v poštev pri strašni operaciji ljudi, ne poznajočih duše in trupla tega naroda, in opozarja na nemoralnost zahtev imperijalističnega, po židih inspiriranega Rima.

2. Velika skupščina konstatira, da so vse Velesile zastopane na mirovni konferenci dale popolno svobodo divjaškim narodom (Indija, Hindustan, Afrika) in so jih stvorile v posamezne države s popolno samostojno svobodo z ozirom na narodnostna, verska in upravna vprašanja.

3. V očigled temu se dviga celokupni naš narod kot en mož proti tem aspiraci-

jam in je pripravljen z vsemi sredstvi, naj si bodi tudi z življenjem zasigurati si svojo neodvisnost, svobodo in svojo voljo in po Italijanih sedaj zasedeno ozemlje, ki je izključno naša last.

4. Z orožjem v roki, ako ne gre drugače, bomo mi uveljavili svojo voljo in borili se za svobodni razvoj našega naroda; pripravljeni smo pri tem vstrajati v vojni do zadnjega moža.

5. Opozarjamo Velesile, da je čin vbupanega človeka — in v to so nas dovedli činitelji mirovne konference — strašen. V ta položaj smo prišli danes mi.

6. Ne iščite utehe v pokanju granat in razmesarjenih truplih, ampak delajte, kot naš narod želi, kulturno delo in izvajajte iz grozot vojske pravico, da težko preizkušeni naš narod pride v mirno delovanje in se mu povrne, kar je po krivici dosedaj izgubil.

7. Ako tudi niste gospodje dosedaj pojmovali modernega časa in evolucije sveta, naj Vam bo ta vsklik poslednji opomin, predno začne zopet nov krvavi ples na celem svetu, kateri bo vničil vse, kar je krivičnega in spraval vse sedanje domnevne sodnike sveta s površja.

Osrednji vladi Narodnemu predstavništvu in Jugoslovanski delegaciji mirovne koference v Beogradu.

Zastopstvo celokupnega ljudstva iz po Italijanih zasedenega ozemlja, zbrano na Velikem Taboru v Ptuj dne 25. septembra 1919, protestira enoglasno proti brezbriznosti, katero kažejo poklicani faktorji Jugoslavije glede prašanja celega po Italijanih zasedenega ozemlja, oziroma prizadetega naroda, ter izraža svoje ogorčenje nad notranjo razkosanostjo političnih strank in medsebojno nemoralno ljubosumnostjo v prednjačenju za politično hegemonijo. Ne interes celokupnosti, ampak starokopitno neralno pehanje po osebnih koristih je gonilna sila v gotovih krogih. Od vojske izčrpani narod, pred vsem pa mi iz

svoje zemlje pregnani primorski Slovenci s studom in trpkostjo gledamo, ter dvigamo danes svarilen glas proti takemu počenjanju, ter svarimo enoglasno pred nadaljevanjem tega počenjanja, ker dnevi so šteti, ko pade kocka naše narodne usode.

Mi begunci in izgnanci smo edini v namenu, da si izvojujemo, če ne bo šlo drugače, na lastno pest pravico na zunaj in na znotraj, da pošljemo na lastno pest in odgovornost naše zastopnike v Pariz, ter organiziramo Narodno obrano doma in pri svojih bratih na severu za našo rešitev. Ideal naše misli je francoski narod, ki je z narodnim zastopstvom v Lotaringiji in Alzaciji dokazal, kaj znači volja naroda, ter izvojeval na ta način osvoboditev omenjenih provinc.

Sram nas je nadalje, da nam v tem oziru prednjačijo tudi zastopniki ljudske volje na Koroškem, ki so preko glave državnih faktorjev izvojevali s svojimi, po narodni volji izvoljenimi delegati v Parizu več, nego naši oficijelni zastopniki, ter smo, zaupajoč na lastno silo in pomoč severnih bratov, pričeli takoj rešilno delo v navedenem smislu.

Zahtevamo takoj pojasnila o tem, kaj se je storilo za nas ter prisegamo, da ne odjenjamo, dokler ni vse slovensko ozemlje rešeno iz rok zakletega sovražnika na jugozapadu.

Ptuj, dne 25. septembra 1919.

Narodni svet za po Italijanih zasedeno ozemlje.

Podrobnosti o današnjem shodu izidejo v posebni izdaji „Ptujkega lista.“

Nove smeri v vinoreji.

Vinarski ravnatelj Puklavac.

Štajersko vinarstvo je imelo v stari Avstriji teško stališče. Trpelo je vsled konkurence južnih pokrajev, posebno pa Ogrske, ki so proizvajale pod mnogo ugodnejšimi

Kraljičina je velela služabnikom, naj ju zvežejo in stražijo in je poslala po najmlajšega. Ta je šel rad in nerad; rad je šel, ker je kraljičino ljubil, nerad pa, ker se je bal za očeta, če bi se kraljičina maščevala. Močno mu je tolklo srce, ko je stopil pred njo. Pokleknil je in prosil odpuščanja. Pred letom si je želel slišati od nje samo eno besedo, sedaj pa se je prve besede bal. Beseda pa ni bila stroga, kajti kraljičini je krasen mladenič ugajal, in bila je vesela, da jo je ljubil in vse leto na njo mislil. Odpustila mu je, on pa ji je moral povedati, kako je vse bilo. Zdaj šele je spoznala hudobnost njegovih bratov. Pustila je kraljeviča v sobi, vzela meč in šla k onima dvema. Trikrat je zamahnila, trikrat ganila ustnice in dvoje trupel je ležalo brez glav na tleh. Služabniki so trupli odnesli, ona pa se je vrnila h kraljeviču, svojemu ženinu.

Stari kralj jez velikim veseljem sprejel sina in njegovo nevesto. Nevesta mu je vse razodela in kralj je strmel nad hudobnostjo starejših sinov in nad dobroto najmlajšega ter je rad blagoslovil njuno poroko. Kaj se je z onima sinovoma zgodilo, ni nihče vedel, kajti kraljičina je rekla, da sta ušla, ker se bojita kazni. Za nekoliko dni so slavili poroko. V vsej deželi ni bilo človeka, ki bi ne bil dobremu kraljeviču želel sreče. Saj se mu je tudi do smrti s krasno soprogo dobro zgodilo.

(Nadaljevanje sledi.)

Pravljice Božene Nemicove.

Prevedel Dr. P.

(Nadaljevanje.)

Tako je tudi storil in kmet ga je spremljal. Kaka radost je bila, ko je oče zagledal svojega ljubljence. Pripovedoval mu je takoj, da sta mu sinova ptiča sicer prinesla, toda ta noče peti. Kraljevič ni zinil niti besedice, kaj se je z njim zgodilo in kaj sta mu naredila brata, pa tudi kmetu je prepovedal o tem govoriti. Nato je zahteval, naj mu pokažejo ptiča, in ko so mu kletko prinesli, je poklical ptička, ki je takoj spoznal znani glas in poletaval in zapel. Vsi so se čudili, videč, da kapljaj ptičku živa kri iz kljuna. Kraljevič je prestregel kapljice v zlato posodo in jih prinesel očetu. Jedva jih je oče použil, je bil zdrav.

Brata sta bila v strahu, da se bo kraljevič maščeval, a on se ni niti z besedico zmenil za to, dasi je imel pravico. Kar je bil doma, je živel bolj zase, najrajši je sedel v svoji sobi in se zabaval s ptičkom ali hodil na lov. Krasne speče vile ni mogel pozabiti.

Speča kraljičina se je prebudila, ko je odnesel kraljevič ptiča. S tem ptičkom je bila rešena kletve, toda nič ni vedela, kaj se je z njo zgodilo in kdo je bil pri njej. Istočasno z njo so se prebudili njeni ljudje, ki so bili z njo vred v gradu zakleti. Pregledala je grad in bilo ji je čudno, kam so izginile one tri reči, meč, vino in kruh, in kdo je ptiča odnesel.

V tistih časih je le malokdo znal čitati in pisati. Samo kralji in visoka gospoda so si plačevali učene može, ko so učili njihove otroke. Tako se je bila tudi naša kraljičina naučila, ker je bila visokega rodu. In kako je bilo dobro. Nekega dne je našel služabnik na mizi napisane besede in opozoril kraljično. Kraljična je čitala kraljičevo ime, kdaj je tam bil in zakaj. Sedaj je vedela, kdo je njen rešitelj. Takoj je sklenila, da ga poišče. Velela je ljudem, naj ji pripravijo vse za pot.

Prišla je najprej v mesto, kjer je kraljevič pustil meč. Ko se je pripeljala, so ji takoj pripovedovali o čudotvornem meču. Bila je vesela, da je prišla na sled, in se je dala pri kralju oglasiti ter ga prosila, naj ji vrne meč, ki se ji je izgubil iz grada. Kralj se ni obotavljal in ji je izročil meč. Peljala se je dalje. V drugem mestu je našla vino, v tretjem pa kruh, in oboje je dobila.

Nazadnje se je pripeljala v mesto, kjer je stanoval njen rešitelj. Takoj je poslala kralju služabnika s prošnjo, naj pošlje k njej sina, ki je odnesel ptiča iz zakletega gradu. Ona ni vedela, da ima kralj tri sinove, kralj pa ni vedel, da je najmlajši sin odnesel ptiča. Rekel je torej starejšima, ki sta šla h kraljičini, nadejajoč se bogatega plačila in upajoč, da si kraljičina izvoli enega izmed njih za moža. A slabo sta neletela. Ko sta prišla h kraljičini, se je začudila, da prihajata dva; vprašala je, kaj je z mečem, vinom in kruhom, a ničesar nista vedela. Spoznala je, da sta hudobneža, in zagronila jima je s kaznijo. Tedaj sta priznala, da je njun brat prinesel ptiča.

klimatičnimi razmerami mnogo ceneje in preplavile s svojim cenim blagom naše naravne odjemalne kraje, alpske dežele. Da se je naš vinogradnik v drugi polovici vojske gnutno opomogel, je pripisati odpadu te konkurence in je bil le začasen pojav.

Stališče našega vinarstva pa tudi danes v novi državi na prvi pogled nikakor ni posebno nadepelno. Del konkurenčnih dežel (del Ogrske, Goriško in Primorje) je sicer odpadel, računati pa moramo z dejstvi, 1. da Jugoslavija prideluje več vina, kakor ga sama potrebuje; 2. da bo izvoz v Nemško Avstrijo, ki je dozdej konsumirala 2/3 do 3/4 našega vinskega pridelka, tudi za slučaj, da se izvozne razmere uredi za nas kar najbolj ugodno, kolikor toliko oteškočen; 3. da bodo proizvodni stroški pri nas vedno višji, kakor v ostalih vinorejskih pokrajinah Jugoslavije, ki pridelujejo pod ugodnejšimi vremenskimi razmerami.

Predpogoj za obstanek našega vinarstva je, da nas država primerno štiti pred inozemsko konkurenco in da nam omogoča izvoz v današnjo Nemško Avstrijo, katerega začasno ne moremo pogrošati, dokler se naše vinarstvo ne preustroji.

Če se ta predpogoj izpolni, se mora upoštevati konkurenca, ki nam jo bodo povzročale naše jugoslovanske pokrajine in prašanje je, če nam bo mogoče pod danimi razmerami uspešno tekrovati z vinarstvom Dalmacije, Slavonije in Bačke-Banata.

Na prvi pogled bi se moralo to prašanje zanikati, že iz vidika vremenskih razmer, ki so v navedenih pokrajinah vinarstvu pač mnogo ugodnejše, nego pri nas in ki zdatno olajšujejo in pocenijo proizvodnjo. Če se pa razmere vsestransko ogledajo in upoštevajo vse mogoče činjence, se pride do čisto drugega zaključka.

V prvi vrsti je finost in žlahtnost cvetlice (bukeja), v drugi vrsti finost in žlahtnost kislobe, ki so lastna le našim vinom v tako visoki meri in bi se dale izkoristiti v naše svrhe. V tretji vrsti je uporaba svežega grozdja, ki vsaj deloma lahko mnogo pripomore k večji rentabilnosti vinarstva. In te tri činjence nam nudijo podlago, na katero brez pomislekov lahko zgradimo našo vinorejo dobičkanosno v okviru Jugoslavije.

Ne da bi hotel prašanje v doseg navedenega smotra izrpljivo obravnavati, usojam si v naslednjem podati le nekatere smernice za postopanje v prehodni dobi, prepuščaje končno rešitev vsem merodajnim krogom v nadaljni pretres in posvetovanje.

Če hočemo izrabiti finost in žlahtnost cvetlice, ki jo dosežejo nekatere vrste naših vin, moramo pred vsem posvetiti večjo pozornost pridelovanju kvalitetnih vin, kakor jih zahteva svetovni trg; — to sicer ni novo, pa vendar do sedaj premalo upoštevano. Znano je, da so nekatere vrste sortnih vin iz ljutomersko-radgonskih, pekrskih in haloških goric lahko že dosihdob uspešno tekrovale z najboljšimi spodnjeavstrijskimi, renskimi in drugimi vini in da so jim večkrat pri razstavah in drugih priložnostih najboljši poznavalci dajali prednost. Manj ali pa nič znano je pa dejstvo, da šampanjec (peneče vino), proizvajan iz ene ali druge vrste burgundca (posebno iz modrega burgundca), ljutomersko-radgonskega ali slovenjegoriškega izvora večkrat presega po kakovosti celo pravega iz francoske Šampanje (Champagne). Kdor šampanjec kolikor toliko pozna in ve, kaka razlika je kvalitativno med pravim šampanjcem iz vina iz Šampanje in iz vin drugega izvora, bo vedel ceniti velikansko važnost tega dejstva za našo štajersko pokrajino, posebno če omenim, da burgundec v celih ormožko-ljutomersko-radgonskih in celih Slovenskih goricah (približno na kakih 6000 hektarjih) enako dobro uspeva in daje izboren „cuvée“ (kuvé, vino iz katerega se izdeluje šampanjec), ki se ne doseže v enaki kvaliteti izven Šampanje.

V duhu vidim naše krasne Slovenske gorice obsajene izključno le z modrim burgundcem, preprežene z mnogobrojnimi, dobro oskrbovanimi cestami in železnicami. Skoraj jih ni več spoznati! Prej brezpomembne va-

sice, reprezentirajo se kot majhni, čedni trgi z modernimi stavbami. Iz našega Ljutomera, Ormoža, Radgone, Sv. Lenarta, Ptuj in Maribora pa so nastala središča svetovno priznane jugoslovanske šampanjske industrije. Povsod opažaj velepotenznost, red in blagostanje!

Tako nekako bi lahko bilo med Muro in Dravo, Središčem ob Dravi in Lučanami v 15 do 20 letih, če bodo znali zanimani krogi pravilno tolmačiti klic časa!

Pred vsem bi trebalo ustanoviti vinarško zadrugo za označeno ozeinjje, ki bi začasno imela nalogo pospeševati sajenje modrega burgundca za proizvodnjo šampanjca in skrbeti za to, da bo vsak posestnik, ki na novo zasaja svoj vinograd, član te zadruge.

Poleg modrega burgundca pa bi se lahko gojile v navedenem okrožju, četudi v manjšem obsegu in le v naboljših legah, tudi druge grozdne vrste za napravo finih buteljskih vin, kakor šipona, belega burgundca, zeleniča itd. A glavno torišče za proizvodnjo finih buteljskih vin naj bi pa tvorili mariborski, pohorski in haloški vinorejski okoliši.

Kamniškega muškateleca, pekrske male graševine in šipona ter različnih haloških visokoplemenitih sortnih vin, kakor so se že dosedaj pridelovala, nam nikdo ne more ponarediti in so že kolikor toliko znane na svetovnem trgu. Nekoliko več reklame po inozemskih časnikih in vzorna skladišča teh vin po večjih mestih inozemstva bi jim kmalu zasiguralo stalne odjemalce.

V konjiškem delu pohorskega okoliša naj bi se upeljalo spet proizvodnjo rdečih vin, kakor je že svoj čas bilo udomačeno in jeslovelo. Vinarijska črnina (kavka, vranek itd.) bi lahko tekrovala z drugimi rdečimi vini, že zaradi svojega posebnega, ljubkega bukeja. Tudi za te okoliše naj se ustanove vinarške zadruge, ki naj določijo grozdne vrste, katere se naj zasajajo. Čim manj vrst, tem lažje bo delo, tem lažje se bo razpečalo vino. Stremeti se mora za tem, da se v vsakem okolišu goji le ena vrsta vina za vinski trg; s tem pa ni rečeno le iz ene sorte. Često dasta dve sorti v primernem sorazmerju, ki se v svojih lastnostih vsestransko spopolnujeta, boljši produkt; tako n. pr. mala graševina z zeleničem itd.

V Halozah pa se bo lahko pridelovalo v manj znamenitih legah poleg finih vin tudi vino za režnjo z vini iz južnih krajev, ki jim primanjkuje kislobe. V to svrhu se bo uporabilo vrste, ki veliko rode, imajo precej kisline, a malo alkohola. Morebiti bi kazalo zasajati v to svrhu beli ranfol, kavčino in druge. Grozdne vrste se bodo morale izbrati po dozdejšnjih izkušnjah. Taka vina bodo služila tudi za lokalni trg.

Glavno torišče vin za režnjo z južnimi vini pa bo naš brežiški ali bizeljski vinorejski okoliš, kjer so razmere kar za to ustvarjene. Bizeljska modra kavčina za režnjo s teškimi črnimi dalmatinci in bizeljski plavec za režnjo z belim vinom z juga bode iskani sorti vina in tudi dobro plačani.

Tudi tukaj bode morala prevzeti vinarška zadruga stvar v roke in seznaniti vinske trgovce z blagom, ki bo obojestransko vinarstvo spopolnilo in omililo v svojih ekstremnih lastnostih, jih naredilo prijetnejše ter povečalo njih konsumni krog.

Vino za režnjo se bo deloma lahko pridelovalo tudi v celjskem vinorejskem okolišu, kjer bosta mogoče sorti peček in vrbovec dajali tozadevno blago.

Z navedenim pa nočem reči, da bizeljski in celjski vinorejski okoliš nista deloma tudi sposobna za pridelovanje boljših vin za buteljke. Znanе so nekatere vrste bizeljskega, smarčana in drameljskega, ki takisto lahko tekrovajo v drugimi našimi buteljskimi vini! Na drugi strani mi pa tudi ne pade v glavo, da bi hotel ovirati ali preprečevati pridelovanje navadnih vin za lokalni konsum v vseh navedenih vinorejskih okoliših. Ravno narobe! Sem za to, da se pusti vinogradniku kolikor mogoče prosta roka v njegovem delovanju, a

ogrožati se ne smejo pri tem splošni interesi vinarstva. Označiti sem hotel s svojim izvajanjem le pot, ki naj vodi iz krize, ki preti našemu vinarstvu, če se ga primerno ne preuredi. Hotel sem navesti le ideje, o katerih sem prepričan, da bi bile v stanju, če jih upoštevajo v vinarških krogih, povoljno rešiti prašanje prihodnosti našega vinarstva. Vse drugo ostane zadeva podrobnega dela krajevnih vinarških organizacij, ki se pa vsekakor morajo osnovati čim prej, če hočemo ohraniti naše vinarstvo in ga spraviti na pravi tir.

Pri rešitvi prašanja rentabilnosti vinarstva pa ne smemo pozabiti še ene možnosti izkoriščanja naših vinogradov in sicer porabe svežega grozdja. Pridelovanju namiznega grozdja se bo morala posvetiti vsekakor večja pozornost. Če ne več, pridelati moramo najmanj toliko namiznega grozdja, kolikor se ga potrebuje po naših mestih in trgih. Ne smemo pripustiti, da bi se uvažalo v to svrhu iz drugih pokrajin.

Tudi uporaba svežega grozdja za takozvane grozdne kure, na katere me je opozoril ravnatelj drž. zdravilišča Rogaške Slatine, g. Herg, je lahko precejšnega pomena za naše vinarstvo, posebno v okolici zdravilišč in kopalniš in bi donajalo okoliškim vinogradnikom lep dobiček. Dobrna pri Celju, Rimske toplice pri Celju, Slatina Radenci, posebno pa Rogaška Slatina pridejo kot take v poštev. V okolici navedenih zdravilišč bi se naj ustanovile zadruge za pridelovanje namiznega grozdja, ki bi pospeševale zasaditev vinogradov z zamiznimi grozdnimi vrstami. Za grozdne kure se lahko goje pri nas vse vrste žlahtnine in pa kraljevina (rdeča portugalka.) Poskusilo bi se lahko gojiti „biser iz Czabe“, ki že avgusta zori, dočim pride žlahtnina še le v drugi polovici septembra, kraljevina še le oktobra v poštev. Omeniti pa je, da biser iz Czabe zelo slabo rodi. Ravnatelji dotičnih zdravilišč bi gotovo radi šli na roko zadrugam, kar se tiče množine potrebnega grozdja itd.

V smotreni razdelitvi proizvodnje je iskati spas našega vinarstva. V vsakem vinarškem okrožju se naj pridelujejo le one vrste grozdja, ki pod dotičnimi razmerami najbolj uspevajo, po čijih produktih se največ poprašuje in nam obetajo zaraditega najboljši skupiček. Celu zadevo spraviti v označeni tir, naj bo glavna naloga snujočih se zadrug.

Shod županov v Vuzmetincih.

V nedeljo, 21. t. m. je bil tu shod županov radi železniške zveze Ljutomer-Središče. Sklenilo se je poslati sledečo vlogo na deželno vlado v Ljubljani:

Ker pripada proga Radgona-Špilje Avstriji, je ves ljutomerski okraj, kakor tudi Prekmurje in severozahodni del Medžimurja brez železniške zveze. Zato je nujno potrebno, da se spoji Ljutomer na eni strani proge Belatincev z Mursko Soboto, na drugi strani pa s progo Pragersko-Čakovec.

Na shodu dne 21. septembra 1919 v Vuzmetincih zbrani župani občin: Središče, Obrež, Vodranci, Vitan, Kog, Jastrebeci, Hermanci, Sv. Miklavž, Presika, Badličan, Prhovci, Stanetinci, Dobrava in Strigova prosimo, da upošteva vlada sledeči predlog:

Železnica naj se izpelja iz Ljutomera čez Stročjo vas pod Staro goro skozi Vuzmetince po vodranski dolini v Središče.

Ta proga je iz sledečih gospodarskih razlogov najboljša:

1. teče skozi zelo obljudene kraje, iz katerih se izvažajo največ vina ljutomersko-ormoškega okraja, nadalje sadja, lesa in živine;
2. gravitirajo na to progo sledeče zveze:
 - a) Medžimurje s Strigovo v Vuzmetince;
 - b) fara Sv. Miklavž z Jeruzalemom, Brebrovnikom, Kajzarjem, Vinskim vrhom, Temnarjem i. t. d. v Vuzmetince;
 - c) fara Sv. Bolfenk na Kogu v Vodrance;